

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “อนุธกรณ --- กระทำให้มีติดบอด”

อนุธกรณ อ่านตามภาษาบาลีว่า อัน - ทะ - กะ - ระ - นะ มาจากคำว่า อนุธ (มีติดบอด) กับคำว่า กรณ (กระทำ) รวมกันเป็น อนุธกรณ เขียนเป็นไทยได้ว่า อันธกรณะ แปลว่า กระทำให้มีติดบอด กล่าวหมายถึง อกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง มีโลภะ ความติดข้องยินดีพอใจ เป็นต้น เมื่ออกุศลธรรมเกิดขึ้น ไม่สามารถเข้าใจความจริงของสภาพธรรมตามความเป็นจริงได้เลย จึงมีติดบอด เพราะไม่เข้าใจความจริงในขณะที่อกุศลธรรมเกิดขึ้น ยกตัวอย่างขณะที่ ราคะ หรือ โลภะ เกิดขึ้น เป็นอกุศลแล้วในขณะนั้น คุณความดีและปัญญาเกิดขึ้นไม่ได้เลย จึงทำให้มีติดบอด เพราะไม่สามารถเข้าใจความจริงได้เลยในขณะที่เป็นอกุศล ตามข้อความในมโนรทปฐนี อรรถกถา อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ฉัณฐสูตร ดังนี้

“ราคะ ชื่อว่า อนุธกรณ (อันธกรณะ) เพราะทำผู้ที่มิราคะเกิดขึ้นให้มีติดบอด โดยห้ามการรู้ การเห็นตามความเป็นจริง”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา นั้น เป็นไปเพื่ออนุเคราะห์แก่อกุลแก่ผู้ที่ได้ฟัง ได้ศึกษา และมีความเข้าใจไปตามลำดับอย่างแท้จริง แม้แต่ในเรื่องของธรรมฝ่ายที่ไม่ดี ซึ่งเป็น อกุศลธรรม นั้น พระองค์ก็ทรงแสดงไว้เป็นอันมากทีเดียว หลากหลายโดยนัยประการต่างๆ เพื่อให้พุทธบริษัทได้เห็นโทษเห็นภัยของอกุศลในชีวิตประจำวัน ถ้าพระองค์ไม่ทรงแสดงไว้ ก็ไม่สามารถที่จะเห็น อกุศลของตนเองและไม่สามารถที่จะขัดเกลาได้เลย การที่ปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกจะค่อยๆ เจริญขึ้นในชีวิตประจำวันนั้น ก็ต้องมาจากการอาศัยคำจริงแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แต่ถึงแม้ว่าพระองค์จะทรงแสดงความจริงไว้อย่างนี้ แต่ผู้ที่มีกิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตก็ไม่สามารถที่จะละอกุศลนั้นได้ ถ้าปัญญาไม่เจริญขึ้นจนสามารถที่จะรู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงแล้วดับอกุศลได้เป็นขั้นๆ ตามลำดับ

อกุศล เป็นสภาพธรรมที่ไม่ดี ไม่น่าประยชน์อะไรๆ แก่ใคร มีแต่จะนำทุกข์มาให้เท่านั้น ขณะที่จิตเป็นอกุศलय่อมเร่าร้อน เพราะอกุศลเจตสิกประการต่างๆ ที่เกิดร่วมด้วย และถ้ามีกำลังถึงขั้นทำร้ายประทุษร้ายเบียดเบียนผู้อื่นก็ยิ่งเร่าร้อนมาก เป็นการสะสมเหตุที่ไม่ดีที่จะทำให้เกิดผลที่ไม่ดี ไม่น่า

ปรารถนาไม่น่าใครไม่น่าพอใจในภายหน้า กล่าวได้ว่าเราร้อนทั้งในขณะที่ทำ และในขณะที่ได้รับผลของอกุศลกรรมนั้นๆ ด้วย ขณะที่อกุศลเกิดขึ้นก็มีติดบอด ไม่สามารถรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริงได้เลย นี่คือการเป็นจริงของสภาพธรรม ในทางตรงกันข้าม ขณะที่จิตเป็นกุศลนั้น ย่อมผ่องใส ไม่ขุ่นมัว เพราะไม่มีอกุศลเจตสิกเกิดร่วมได้เลย เป็นจิตคนละประเภทกัน มีแต่สภาพธรรมฝ่ายดี คือ ศรัทธา (สภาพธรรมที่ผ่องใส) สติ (สภาพธรรมที่ระลึกเป็นไปในกุศล) หิริ (ความละอายต่ออกุศล) โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่ออกุศล) อโลภะ (ความไม่ติดข้อง) อโทสะ (ความไม่โกรธ) เป็นต้น เกิดร่วมด้วย

เนื่องจากแต่ละคนได้สะสมอกุศลมามากและยาวนานในสังสารวัฏฏ์นับชาติไม่ถ้วน เมื่อได้เหตุได้ปัจจัย อกุศลก็เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวัน เช่น เวลาที่ราคะหรือโลภะเกิด ก็มีความติดข้องต้องการอยากได้ ดิ้นรน แสวงหาในสิ่งที่ตนเองต้องการ ไม่โดยทางสุจริตก็โดยทางทุจริต เมื่อไม่ได้ตามที่ต้องการ ก็เกิดโทสะ เกิดความไม่พอใจ แต่เมื่อได้มาตามที่ต้องการแล้ว ก็ต้องรักษาไว้อย่างดี และติดข้องต่อไปอีก หรือแม้แต่เวลาโกรธ ก็มีความไม่สบายใจ ไม่พอใจ ถ้าโกรธมาก สะสมมีกำลังมากขึ้น ก็อาจจะไปทำร้ายเบียดเบียนคนอื่นได้ ทั้งนี้เพราะเคยสะสมโทสะมาแล้ว เป็นเรื่องของอกุศล ทั้งหมด นี่คือ ธรรมที่มีจริงในชีวิตประจำวัน เมื่อเป็นธรรม ก็ต้องเป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน แต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกื้อกูลให้เข้าใจความจริงถึงที่สุด ว่า ไม่มีเรา เพราะมีแต่ธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้นเป็นไป

เวลาโลภะเกิดครั้งหนึ่ง ก็ดับไป เวลาโทสะเกิดครั้งหนึ่ง ก็ดับไป แต่ไม่สูญหายไปไหน จะสะสมอยู่ในจิตต่อไป ทำให้แต่ละบุคคลมีอัธยาศัยแตกต่างกันออกไป บางคนเป็นคนโลภมากติดข้องมาก เห็นอะไรก็อยากได้ไปหมด ได้เท่าไรก็ไม่พอ บางคนเป็นคนที่มีโทสะมาก เห็นอะไรได้ยินอะไร ก็ไม่พอใจไม่ถูกใจไปทุกเรื่อง ซึ่งเป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย กล่าวคือ เป็นอกุศลที่เกิดขึ้นเป็นไป และทุกครั้งที่เกิดเป็นอกุศล ก็ไม่ปราศจากโมหะหรืออวิชชาความไม่รู้ สะสมแต่สิ่งที่ไม่ดีในขณะที่เป็นอกุศลซึ่งเป็นโทษเท่านั้น ในชาตินี้เป็นอย่างนี้ ถ้ายังไม่เห็นโทษ ไม่มีการขัดเกลา ชาติหน้าต่อไป ก็สะสมเป็นบุคคลอย่างนี้ ทำให้เป็นผู้เต็มไปด้วยอกุศลมากยิ่งขึ้น จนยากที่จะแก้ไขได้ และถ้าถึงขั้นกระทำอกุศลกรรมมีการฆ่าสัตว์เบียดเบียนบุคคลอื่น กระทำทุจริตกรรมประการต่างๆ ก็เป็นเหตุให้ไปเกิดในอบายภูมิ คือ ภูมิที่ไม่มีความเจริญในทางธรรม อันได้แก่ นรก เปรต อสุรกาย และ สัตว์ดิรัจฉานได้ โดยไม่มีใครทำให้เลย

เป็นที่น่าพิจารณาว่า สิ่งที่ดีดั่งนี้ ตลอดจนถึงสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใครไม่น่าพอใจที่ประสบอยู่ในภพนี้ชาตินี้ ไม่ติดตามไปในภพชาติต่อไปได้เลย แต่โลภะ โทสะ และ อกุศลทั้งหลาย ที่เกิดขึ้นเป็นไปก็สะสมสืบต่อไปในจิต ไม่สูญหายไปไหน เป็นโทษโดยส่วนเดียว ไม่มีประโยชน์เลยแม้แต่น้อย

อกุศลทั้งหมด เป็นสภาพธรรมที่ควรกลัวเป็นอย่างยิ่ง ไม่ควรเข้าใกล้ **อกุศล เป็นอกุศล ไม่ใช่สภาพธรรมฝ่ายดี แต่เป็นธรรมฝ่ายที่ไม่ดี นำมาซึ่งทุกข์โทษภัยโดยส่วนเดียว** เพราะฉะนั้น จึงไม่ควรประมาทในอกุศลแม้เพียงเล็กน้อย แต่ควรอย่างยิ่งที่จะได้ฟังพระธรรม การศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน บ่อยๆ เนื่องจากเห็นคุณค่าของการอบรมเจริญปัญญา เพื่อความเข้าใจถูกต้องเพื่อขัดเกลาอกุศลของตนเอง ขัดเกลาความเป็นผู้มีติดบอดไปที่ละเล็กทีละน้อย เมื่อมีความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นไปตามลำดับ ย่อมจะทำให้เป็นผู้เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง เห็นโทษเห็นภัยของอกุศล และเห็นคุณค่าของกุศลธรรม ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท ไม่ประมาททั้งในกุศลและในอกุศลแม้จะเล็กน้อย สะสมกุศลธรรมเป็นที่พึ่งต่อไปและกุศลธรรมที่ประเสริฐยิ่งนั้น ก็คือ ปัญญา ความเข้าใจถูกต้องเห็นถูก ซึ่งเป็นสภาพธรรมอุปการะเกื้อกูลให้คุณความดีประการต่างๆ เจริญขึ้น เพราะเหตุว่า **ปัญญานำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นคุณความดีเท่านั้น ปัญญา จะไม่ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องโดยประการทั้งปวง.**

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]